

CHÝNOVSKÁ CHALOUPKA FRANTIŠKA BÍLKA

Doprovodný edukační list pro **1. stupeň**
k Domu Františka Bílka v Chýnově

Ahoj, vítáme Tě v Bílkově domě v Chýnově.

František Bílek byl významný český umělec. Vyřezával dřevěné sochy, ilustroval knihy, zdobil nábytek a také navrhl několik pozoruhodných domů. Jeho stavby byly vždy něčím výjimečné. Vzorem a inspirací mu bývala příroda, prastaré chrámy, nebo dokonce básně. Navrhl dům, který se podobá vosí hlavě, a také vilu inspirovanou básní o obilném poli, ozdobenou klasy, vlčími máky, včelami a vlaštovkami.

ex-libris Františka Bílka

Dům v Chýnově

V roce 1898 v rodném Chýnově na zahradě tatínka vystavěl svůj první dům, říkal mu chaloupka. Právě v chýnovské chaloupce Tě chceme dnes přivítat. Provedeme Tě jejími zákoutími, prozkoumáme detaily, které ji zdobí, dozvíš se o Františkově tvorbě a čeká Tě také několik hádanek a drobných úkolů. Budeš potřebovat jen tužku a chuť prozkoumat toto úžasné dílo.

Chaloupka zvenku

Nejprve si obejdeme dům zvenku, kde najdeme několik zvláštností. Jeho cihlové stěny zdobí vystouplé obrazy, kterým se říká **reliéfy**. Na stěně vedle vstupních dveří se nachází reliéf s nápisem *Kronika domu*. František Bílek zde zaznamenal rok, kdy se oženil se slečnou Bertou Nečasovou, roky narození jejich dětí a také rok, kdy postavil chaloupku. Poslední dvě data souvisí s životem jeho blízkého přítele Otokara Březiny.

Na tabulce je nápadné volné místo, naznačující, že zde chtěl František Bílek v průběhu času zaznamenat další významné události anebo zde schválně nechal místo Tobě. Můžeš do tabulky zapsat roky, které jsou důležité pro Tebe (mohou Ti s tím pomoci rodiče nebo paní učitelka / pan učitel).

Nad vchodem vedoucím do ateliéru je drobný reliéf ženské tváře a nápis „Matko!“. Má nám připomínat maminku, která pečuje o dům a ochraňuje své děti. Stejný obrázek zdobil dokonce i pohlednice, které nechal vytisknout Bílkův kamarád, básník Jakub Deml.

Pečlivě si prohlédni chaloupku. Je postavena z různých materiálů. Přiřaď části domu k uvedeným materiálům. Některé části jsou uvedeny vícekrát, protože jsou vyrobeny z několika materiálů.

		reliéf		
balkón	zed'	okno	komín	
	dveře			
okno		zábradlí	zed'	reliéf
	mříž			
	ostění	schody	klika	
schody				
dřevo:	sklo:			
.....	kov:			
cihly:	keramika:			
štuk:	kámen:			

1. podobizna Františka Bílka
2. ilustrace nápisu *Kronika domu*
- 3.–4. ilustrace reliéfů *Matko!*

Pásky okolo oken zdobí luční květiny a verše z Bible. Všimni si zvláštního tvaru písmen, která vypadají jako ze starých rukopisů. František Bílek navrhl svou vlastní podobu abecedy. Vyzkoušej si napsat třeba své jméno, pomohou Ti písmena na další stránce.

Nádherné hlavní reliéfy dostaly zvláštní pojmenování. Ten, na kterém maminka přikrývá svého syna, se nazývá *Jsme přikryti* a připomíná nám péči maminky. Směrem k lesíku najdeme reliéf s názvem *Země k nám mluví*. Kruh a ženská hlava v něm představují zeměkouli, ke které se tulí malý člověk.

Když obejdeme chaloupku až k zadní straně, zjistíme, že pod velkým oknem zůstalo prázdné místo. Můžeš zkusit navrhnout obraz, který by zdobil tuto stěnu.

Cestou zpátky si můžeme všimnout zábradlí pavlače. Jsou v něm vyřezány květy lilí, karafiátů a lístky.

Podaří se Ti vypátrat list rostlinky, který je v zábradlí vyřezán, ale není zde nakreslený? Až ho najdeš, můžeš ho dokreslit, aby nám tu nechyběl.

Víš, které rostlině patří tento list?

Nápověda:

Žlutoučká jak slunce jsem,
paprskama zářím všem.
Padáčky mám při odkvětu,
rozletí se z mého květu.

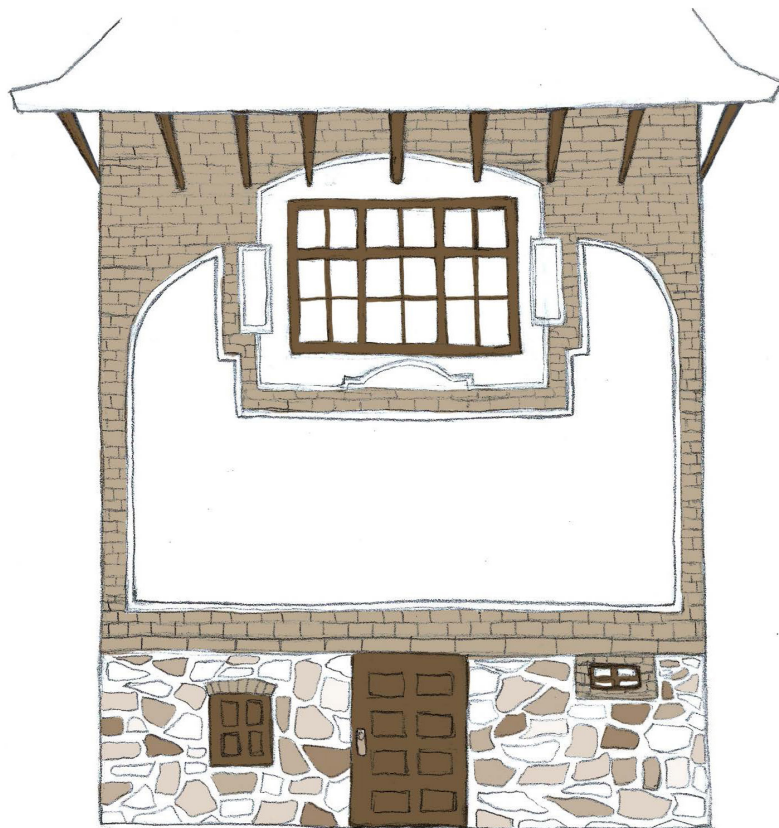

Vnitřek chaloupky

Ateliér

Nyní můžeme vejít do chaloupky. Ocitneme se ve velké místnosti, kde František Bílek vytvářel své sochy. Říká se jí ateliér a náš umělec ji vybudoval tak, aby měl pro práci hodně světla a místa. Světlo sem proniká velkými okny ze tří stran a širokými dveřmi sochař tahal dovnitř velké kusy dřeva na své sochy.

František Bílek už jako malíček chlapec rád kreslil a maloval. Když mu bylo 15 let, začal studovat malířství na akademii v Praze. Tam však jeho učitelé zjistili, že nevidí některé barvy správně, a proto ho raději začali vyučovat sochařské práci. Nad hlavními dveřmi je pověšený jeden z mála Františkových obrazů, nese název *Poslední večere*.

Poslední večeře

Poslední večeře znamená důležitou událost ze života Ježíše Krista, který den před svým umučením slavil se svými učedníky velikonoční slavnost Pesach. Při této večeři, která je vylicena v evangeliích, jim rozdával **chléb** a **víno** jako „své tělo a svou krev“ a přikázal jim, aby to opakovali na jeho památku. Tak vzniklo křesťanské slavení a svátost eucharistie. Na tuto **eucharistii** (chleba a víno na stole) dopadají **sluneční paprsky**, které symbolizují boží světlo. Ježíš řekl během večeře apoštolům, že je mezi nimi zrádce – ten umožnil jeho zatčení, které vedlo k popravě (ukřižování). Na obraze Ježíš podává Jidášovi **sop** – kousek chleba namočený v omáčce nebo víně. Postava Jidáše má u pasu **měšec**, to symbolizuje peníze za zradu.

Předměty, které vidíš na obraze, něco znamenají. Zapiš si, co.

Prohlédni si nápis na dřevěném rámu obrazu, který tam František Bílek zapsal svým vlastním písmem.

Mojžíš

Pokud bychom chtěli vědět, jak František Bílek vypadal, stačí se podívat do tváře vedlejší sochy. *Mojžíše* vymodeloval Bílek podle sebe. Takovému dílu říkáme *autoportrét*. Tato socha v chýnovské chaloupce byla přípravou pro sochu, kterou můžeme obdivovat v Praze. O její podobě nám napoví tento obrázek.

Slepci

Bílek obdivoval krásu lidských rukou a také je často vyřezával ze dřeva. Najdeme je třeba na zábradlí schodiště. Uvědomil si také, že ruce jsou nesmírně důležité pro lidi, kteří nevidí. Pomocí konečků prstů poznávají svět okolo sebe. Tato myšlenka ho tak moc zaujala, že vytvořil i sochu *Slepci*. Pokus se nakreslit svou představu o krajině, kterou tito lidé procházejí. Použít k tomu můžeš zadní stranu tohoto sešitu.

nápis:

„HLE – TĚLO – ŽIVOT – DÍLO MÉ,
LÁMU A DÁVÁM VÁM – ABYSTE
JAKO JÁ I VY ČINILI NA MNE
PRO SVATÉ PAMATOVÁNÍ.“

sluneční paprsky

představují boží světlo

1. Poslední večeře, malba temperou
2. ilustrace sochy Mojžíš

Pokoje

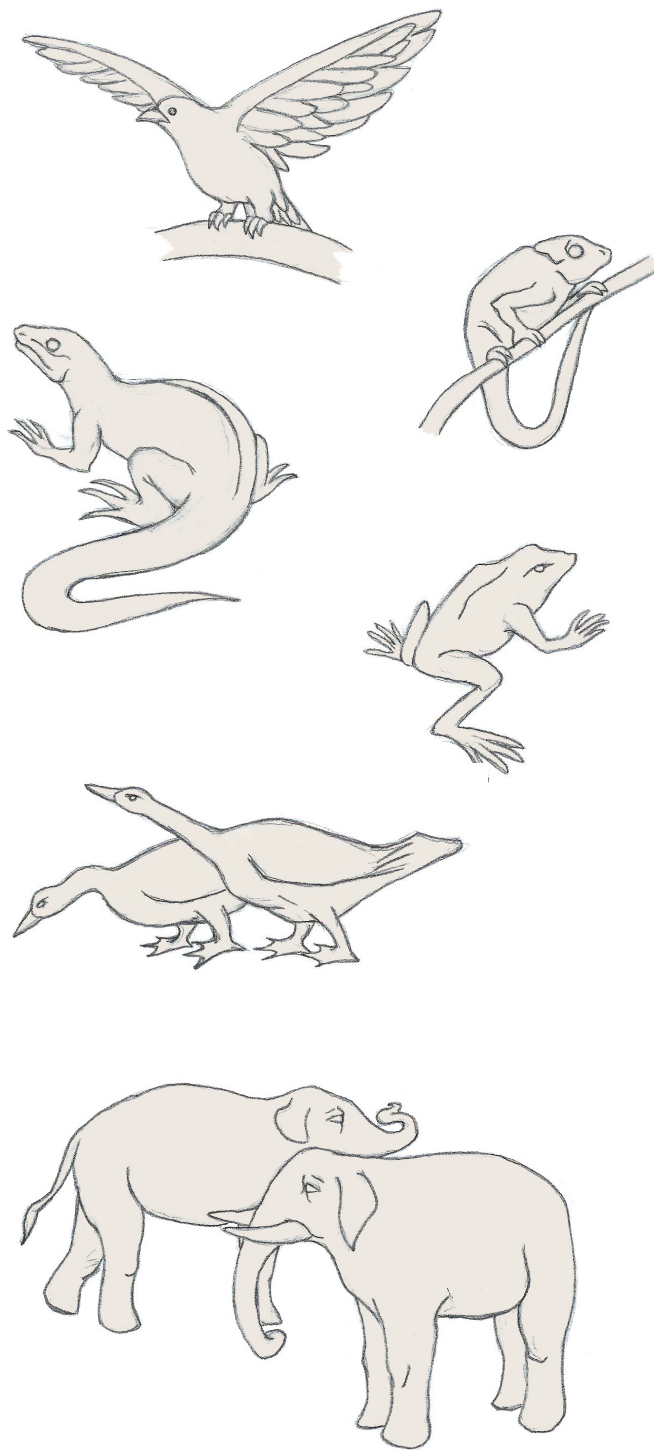
Když vystoupáme po schodech do prvního patra, nahlédneme do pokojů, kde žil umělec se svou ženou a dětmi. Objevíme tam další, méně známou část jeho díla, a tou jsou nejrůznější předměty a nábytek. František Bílek pro svou rodinu vlastnoručně vyřezával skříně, postýlky, stolky i židle. To nám prozrazuje, že byl velmi zručný a citlivý řezbář a také laskavý tatínek. Nábytek zdobil drobnými řezbami motivů, které najdeme v přírodě. Nejčastěji to byla zvířata, stromy, slunce a hvězdy.

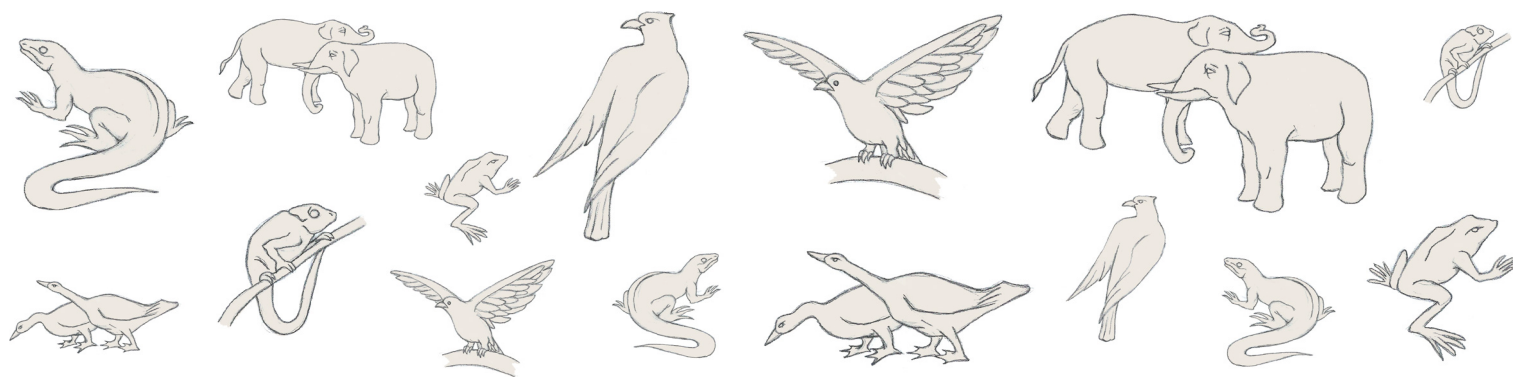
V nábytku je ukryta spousta drobných zvířátek, ptáčků a dalších přírodních symbolů. Podaří se Ti některé najít?

Objevíš-li ještě další tvory a jiné věci, které Tě zaujaly, můžeš je také nakreslit:

Vystříhni si záložku

Zde si můžeš dokreslit krajinu k soše *Slepci*.

**Jako doprovodný edukační materiál
vytvořilo Edukační oddělení GHMP.
Ilustrace: Dominika Hourová**

**Galerie hlavního města Prahy
Edukační oddělení**

**Colloredo-Mansfeldský palác
Karlova 189/2 110 00 Praha 1
110 00 Praha 1**

**Kontakt a rezervace
Edukační aktivity GHMP
T (+420) 725 811 936, (+420) 606 612 987
E vzdelavani@ghmp.cz, edukace@ghmp.cz**

ghmp.cz/edukace

